

WYROK

z dnia 27 października 2009 r.

w sprawie z odwołania Przedsiębiorstwa Państwowego Porty Lotnicze w Warszawie przeciwko Prezesowi UOKiK
(Sygn. akt XVII Ama 126/08)

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów po rozpoznaniu w dniu 27 października 2009 r. w Warszawie na rozprawie sprawy z odwołania Przedsiębiorstwa Państwowego Porty Lotnicze z siedzibą w Warszawie przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów o ochronę konkurencji i nałożenie kary pieniężnej, na skutek odwołania od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 29 sierpnia 2008 r., Nr RWA-41-02/06/JR:

I. oddala odwołanie,

II. zasądza od powoda Przedsiębiorstwa Państwowego Porty Lotnicze z siedzibą w Warszawie na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwotę 1080 (jeden tysiąc osiemdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

UZASADNIENIE

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów po przeprowadzeniu postępowania antymonopolowego wszczętego na wniosek Międzynarodowego Zrzeszenia Przewoźników Lotniczych, wydał w dniu 29 sierpnia 2008 roku decyzję Nr RWA-41-02/06/JR, w której:

w pkt I, na podstawie art. 10 ust. 1 i 2 w zw. z art. 131 ust. 1 i art. 136 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 roku o ochronie konkurencji i konsumentów uznał działanie Przedsiębiorstwa Państwowego „Porty Lotnicze” z siedzibą w Warszawie za praktykę ograniczającą konkurencję i naruszającą zakaz, o którym mowa w art. 8 ust. 1 i ust. 2 pkt 3 i 5 ustawy z dnia 15.12.2000 roku o ochronie konkurencji i konsumentów, poprzez nadużywanie pozycji dominującej na rynkach płatnych usług związanych z udostępnianiem infrastruktury lotnisk na terenie portów lotniczych: Warszawa/Okęcie, Rzeszów/Jesionka i Zielona Góra/Babimost, poprzez nieuzasadnione różnicowanie wysokości opłat lotniskowych i nawigacyjnych za loty krajowe i międzynarodowe, co powoduje zróżnicowanie warunków konkurencji dla przewoźników lotniczych korzystających z usług Przedsiębiorstwa państwowego „Porty Lotnicze” i tym samym przeciwdziała ukształtowaniu się warunków niezbędnych do rozwoju konkurencji oraz stwierdził zaniechanie jej stosowania z dniem 1.09.2005 roku,

w pkt II na podstawie art. 105 ust. 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 roku - Kodeks postępowania administracyjnego w zw. z art. 80 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 roku o ochronie konkurencji i konsumentów i w zw. z art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 roku o ochronie konkurencji i konsumentów oraz na podstawie art. 136 ust. 1 tej ustawy w zw. z art. 5 Rozporządzenia Rady (WE) Nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2003 roku w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. 81 i 82 Traktatu umorzył postępowanie antymonopolowe w sprawie podejrzenia naruszenia przez Przedsiębiorstwo Państwowe „Porty Lotnicze” z siedzibą

w Warszawie art. 82 lit. c Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską polegającego na nadużywaniu pozycji dominującej na rynku płatnych usług związanych z udostępnianiem infrastruktury lotnisk na terenie portu lotniczego Warszawa/Okęcie poprzez stosowanie wobec partnerów handlowych nierównych warunków dostępu do świadczeń równoważnych i stwarzaniu im przez to niekorzystnych warunków konkurencji wskutek nieuzasadnionego różnicowania wysokości opłat lotniskowych i navigacyjnych za loty krajowe i międzynarodowe, z uwagi na niespełnienie warunków ustanowienia zakazu, o którym mowa w art. 82 lit. c Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską,

w pkt III na podstawie art. 101 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 roku o ochronie konkurencji i konsumentów w zw. z art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 roku o ochronie konkurencji i konsumentów, po przeprowadzeniu postępowania antymonopolowego nałożył na Przedsiębiorstwo Państwowe „Porty Lotnicze” z siedzibą w Warszawie karę pieniężną w wysokości 200000 zł za naruszenie zakazu, o którym mowa w art. 8 ust. 1 i ust. 2 pkt 3 i 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w pkt I decyzji.

Wydając przedmiotową decyzję Prezes UOKiK oparł się na następujących rozważaniach.

Podstawą zastosowania przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest stwierdzenie przez Prezesa UOKiK, że w wyniku stosowania praktyki ograniczającej konkurencję doszło lub mogło dojść do naruszenia interesu publicznoprawnego. W przedmiotowej sprawie PP „Porty Lotnicze” różnicowało wysokość opłat za usługi lotniskowe i navigacyjne świadczone na rzecz przewoźników lotniczych w zależności od rodzaju lotów, z którymi związane były te usługi. Przewoźnicy wykonujący loty międzynarodowe obciążani byli wyższymi opłatami w stosunku do przewoźników wykonujących loty krajowe. Niejednolite warunki cenowe oferowane przez PP „Porty Lotnicze” kontrahentom mogły stwarzać tym przedsiębiorcom zróżnicowane warunki konkurencji, a przez to zakłócać funkcjonowanie gospodarki wolnorynkowej. W ocenie Prezesa UOKiK, działania polegające na stosowaniu opłat, których wysokość została ustalona w sposób faworyzujący określoną grupę odbiorców, oddziaływały na sytuację wszystkich jego faktycznych i potencjalnych kontrahentów, a tym samym mogły zniekształcać rozwój konkurencji na rynku. Dlatego też Prezes UOKiK uznał za bezsporną możliwość naruszenia interesu publicznego w wyniku kwestionowanych działań PP „Porty Lotnicze”. Nadto Prezes UOKiK stwierdził, że na podstawie definicji przedsiębiorcy zawartej w art. 4 pkt 1 ustawy z 15 grudnia 2000 roku o ochronie konkurencji i konsumentów nie ulega wątpliwości, że PP „Porty Lotnicze” podlega rygorom określonym w ustawie antymonopolowej i jego działania mogą być oceniane w kontekście naruszenia zakazu stosowania praktyk ograniczających konkurencję.

W ocenie Prezesa UOKiK w niniejszej sprawie produktem wyznaczającym rynek właściwym w ujęciu asortymentowym są usługi będące ekwiwalentem opłat stanowiących przedmiot postępowania antymonopolowego. Są to usługi lotniskowe - tj. usługi świadczone przez podmiot zarządzający lotniskiem na rzecz przewoźników lotniczych oraz innych użytkowników statków powietrznych, związane ze startem, lądowaniem i postojem statków powietrznych. Usługi te obejmują udostępnianie dworców lotniczych i innych urządzeń wchodzących w skład infrastruktury lotniskowej, niezbędnej dla wykonywania przewozów lotniczych. Ponadto według Prezesa UOKiK, produktem wyznaczającym rynek relewantny w niniejszej sprawie są, obok usług lotniskowych, także usługi navigacyjne, związane z kontrolą zbliżania lotów i nadzorem lotniczym. W okresie, którego dotyczy postępowanie usługi obecnie określane mianem „lotniskowych”, były świadczone przez ten sam podmiot, na jednakowych zasadach, zaś zasady ich odpłatności były określane w jednym dokumencie. Stąd dla Prezesa UOKiK nie ulega wątpliwości, że biorąc pod uwagę czasowy aspekt analizowanego rynku właściwego - relewantny rynek produktowy wyznaczają zarówno usługi lotniskowe, jak i usługi navigacyjne, co łącznie należy określić mianem „płatnych usług związanych z udostępnianiem infrastruktury lotniska”. W odniesieniu do geograficznego wymiaru rynku właściwego Prezes UOKiK wskazał na obszar danego portu lotniczego. Każdy z funkcjonujących w Polsce cywilnych portów lotniczych należy traktować jako odrębny rynek geograficzny, tak więc rynkami właściwymi w niniejszej sprawie są rynki płatnych usług związanych z udostępnianiem infrastruktury lotnisk na terenie portów lotniczych: Warszawa/Okęcie, Rzeszów/Jesionka i Zielona Góra/Babimost.

Następnie Prezes UOKiK w oparciu o definicję zawartą w art. 4 pkt 9 ustawy z 15 grudnia 2000 roku o ochronie konkurencji i konsumentów ustalił, że PP „Porty Lotnicze” na zidentyfikowanych w niniejszej sprawie rynkach właściwych, tj. rynkach płatnych usług związanych z udostępnianiem infrastruktur lotnisk na terenie wyżej wskazanych portów lotniczych posiada - jako monopolista - kwalifikowaną pozycję dominującą.

W ocenie Prezesa UOKiK działanie PP „Porty Lotnicze” spełnia wszystkie przesłanki zakazanego nadużywania pozycji dominującej określone w art. 8 ust. 2 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

I tak, w okolicznościach niniejszej sprawy umowy poddane ocenie z punktu widzenia prawa antymonopolowego dotyczyły świadczenia przez przedsiębiorcę usług związanych z udostępnianiem infrastruktury lotniskowej dla celów wykonywanych przewozów lotniczych (usług lotniskowych), a także nadzoru ruchu lotniczego (usług navigacyjnych). PP „Porty Lotnicze” nie zawiera z przewoźnikami odrębnych umów o usługi lotniskowe i navigacyjne. Podmioty korzystające z przedmiotowych usług zobowiązane były do uiszczenia stosownych opłat, które nie były negocjowane indywidualnie, lecz zostały określone z góry w ustalonej przez przedsiębiorcę „Taryfie opłat za usługi lotnicze świadczone przez Przedsiębiorstwo Państwowe Porty Lotnicze”, obowiązującej - z niewielkimi zmianami - od 1.04.1992 roku. W zakresie każdej z opłat przewidzianych w przedmiotowej Taryfie i każdej z usług stanowiących odpowiednik danej opłaty umowy zawierane przez przedsiębiorcę z przewoźnikami lotniczymi należy uznać za podobne w rozumieniu art. 8 ust. 2 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Kolejną przesłanką wynikającą z treści art. 8 ust. 2 pkt 3 ustawy jest niejednolitość lub uciążliwość stosowanych warunków umów. Zakaz różnicowania warunków umów odnosi się zarówno do warunków cenowych - jak to ma miejsce w tej sprawie - jak i niecenowych. Skutkiem stosowania niejednolitych lub uciążliwych cen przez podmiot dominujący jest nieuzasadnione prawnie i ekonomicznie różnicowanie podmiotów jego kontrahentów, wskutek czego jedni kontrahenci zostają uprzywilejowani, gdyż pobierane od nich ceny są niższe, natomiast pozostali, od których pobierane są ceny wyższe, podlegają dyskryminacji. System naliczania opłat stosowany przez PP „Porty Lotnicze” do dnia 31.08.2005 roku został tak skontrolowany, że cena końcowa pobierana za usługę wykonaną na rzecz przewoźnika lotniczego zależała od kilku różnych czynników, takich jak liczba odprawionych pasażerów, klasa lotniska, masa startowa statku, a także rodzaj lotu, tzn. czy był to lot krajowy, czy międzynarodowy. Spośród tych czynników, Prezes UOKiK uznał, jako naruszający zakaz określony w art. 8 ust. 2 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, kryterium rodzaju lotu, wskazując, że zróżnicowanie opłat w zależności, czy jest to lot krajowy, czy międzynarodowy, nie znajduje uzasadnienia ekonomicznego. Różnicowanie przez przedsiębiorcę dominującego cen stosowanych wobec kontrahentów może mieć miejsce wyłącznie wtedy, kiedy istnieją obiektywne powody do takiego zachowania. Takim powodem nie może być, w ocenie Prezesa UOKiK, obniżanie cen pobieranych od niektórych tylko, wybranych kontrahentów, w celu zapewnienia im wsparcia finansowego w zakresie określonego rodzaju działalności. Postępowanie dowodowe wykazało, że PP „Porty Lotnicze” finansowało ze środków pochodzących z obsługi ruchu międzynarodowego krajowy ruch lotniczy.

Kolejną przesłanką wynikająca z treści art. 8 ust. 2 pkt 3 ustawy z 15 grudnia 2000 roku o ochronie konkurencji i konsumentów jest stwierdzenie, że stosowane przez dominanta we podobnych umowach z osobami trzecimi uciążliwe lub niejednolite warunki konkurencji stwarzały tym osobom zróżnicowane warunki konkurencji. Prezes UOKiK stwierdził, że w warunkach niniejszej sprawy skutki działań przedsiębiorcy polegających na różnicowaniu opłat lotniskowych i nawigacyjnych za loty krajowe i międzynarodowe prowadziły do gorszych warunków prowadzenia działalności gospodarczej na rynkach przewozów międzynarodowych na terytorium Polski dla przewoźników zagranicznych w porównaniu z przewoźnikami krajowymi, wskutek narzucania przewoźnikom zagranicznym wyższych cen za takie same usługi. Stosowanie wyższych cen dla przewoźników zagranicznych z natury rzeczy miało bezpośredni wpływ na osiągane przez nich dochody i tym samym pogorszyło dla nich warunki konkurencji. Prezes UOKiK wskazał, że pobierane przez PP „Porty Lotnicze” niższe opłaty za takie same usługi wykonywane w związku z lotami krajowymi oraz wyższe za usługi związane z lotami międzynarodowymi powodowało w praktyce uprzywilejowanie przewoźnika krajowego, który korzystając z usług świadczonych przez przedsiębiorcę ponosił w zakresie lotów krajowych koszty niższe niż wynikało to z rachunku ekonomicznego. A takie uprzywilejowanie negatywnie wpływa na warunki konkurencji na tych rynkach. Prezes UOKiK mając powyższe okoliczności na względzie uznał, że działania podejmowane przez PP „Porty Lotnicze” wyczerpują znamiona praktyki ograniczającej konkurencję. Prezes UOKiK wskazał, że jego stanowisko jest zbieżne w tym przedmiocie z orzecnictwem Komisji Europejskiej i Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości orzekających na podstawie art. 82 lit c TWE w analogicznych sprawach.

Następnie Prezes UOKiK wskazał, że PP „Porty Lotnicze” zarzucono również stosowanie praktyki określonej w art. 8 ust. 2 pkt 5 ustawy z 15 grudnia 2000 roku o ochronie konkurencji i konsumentów, która polega na przeciwdziałaniu przez dominanta ukształtowania się warunków niezbędnych do rozwoju konkurencji. W toku postępowania wykazano, że działania podejmowane przez przedsiębiorcę wywołały skutek w postaci pogorszenia warunków konkurencji dla przewoźników wykonujących wyłącznie loty międzynarodowe, w porównaniu do warunków konkurencji, jakie miał przewoźnik wykonujący obok lotów międzynarodowych również loty krajowe, obciążone kosztami w stopniu znacznie mniejszym, niż uzasadniały to względy ekonomiczne. Prezes UOKiK wskazał, że oceny działań przedsiębiorcy obojętne są motywom, jakimi kierował się stosując nielegalne praktyki, a PP „Porty Lotnicze” same przyznały w toku postępowania, że wysokość opłat pobieranych za loty krajowe nie miało oparcia w kosztach ponoszonych przy świadczeniu usług, za które opłaty te były pobierane, a ich celem było wspieranie mało rozwiniętego krajowego ruchu lotniczego, poprzez jego częściowe subsydiowanie. Wyjaśnienia te uznał Prezes UOKiK za wprost wskazujące na antykonkurencyjną intencję przedsiębiorcy. W związku z powyższym Prezes UOKiK uznał, że zarzut wynikający z treści art. 8 ust. 2 pkt 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest zasadny.

Prezes UOKiK wskazał, że w dniu 1.09.2005 roku weszły w życie „taryfy opłat lotniskowych” dla portów lotniczych Warszawa/Okęcie, Rzeszów/Jesionka i Zielona Góra/Babimost, zatwierdzone przez Prezesa ULC decyzjami wydanymi w dniu 2.08.2005 roku. Tego samego dnia weszły w życie „opłaty pobierane przez państwowy organ zarządzania ruchem lotniczym” (opłaty nawigacyjne) ogłoszone przez Prezesa ULC w dniu 31.08.2005 roku. Jednocześnie przestały obowiązywać opłaty będące przedmiotem niniejszego postępowania. Przy ustalaniu nowych opłat przedsiębiorca odstąpił od różnicowania ich wysokości w zależności od podziału obsługiwanych lotów na krajowe i zagraniczne. Mając powyższe na uwadze Prezes UOKiK na podstawie art. 10 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów uznał, że PP „Porty Lotnicze” zaniechało stosowania praktyk z dniem 1.09.2005 roku.

Prezes UOKiK wskazał także, że prowadził postępowanie w kierunku ustalenia, czy przedsiębiorca naruszył zakazy określone w art. 82 lit c TWE. Pomimo ustaleń, że praktyka przedsiębiorcy mogła wywierać wpływ na handel pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej, Prezes UOKiK stwierdził, że zachodzą okoliczności uzasadniające umorzenie postępowania w tej części jako bezprzedmiotowego.

Prezes UOKiK wskazał, że w niniejszej sprawie za udowodnione należy uznać naruszenie przez PP „Porty Lotnicze” określonego w art. 8 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zakazu nadużywania pozycji dominującej. Charakter i uciążliwość stosowanych praktyk ograniczających konkurencję uzasadnia nałożenie kary pieniężnej na przedsiębiorcę. W świetle wskazanych w decyzji okoliczności Prezes UOKiK uznał, że działania PP „Porty Lotnicze” mają charakter umyślny. Biorąc zaś pod uwagę stopień naruszenia interesu publicznoprawnego oraz biorąc pod uwagę okoliczności obciążające (umyślność udowodnionej praktyki, długotrwałość naruszeń) oraz łagodzące (pierwsze tego typu postępowanie przeciwko przedsiębiorcy, zaniechanie praktyki przed wszczęciem postępowania antymonopolowego, brak możliwości stosowania tego typu praktyk w przyszłości) Prezes UOKiK nałożył na przedsiębiorcę karę pieniężną w wysokości 200000 złotych. W ocenie Prezes UOKiK kara ta w pełni odpowiada stopniowi zawinięcia przedsiębiorcy, ma ona zarówno charakter represyjny i prewencyjny. Kara została wymierzona w dolnej granicy zagrożenia i stanowi 0,03% uzyskanego przychodu.

Odwołanie od pkt I i III powyższej decyzji wniosło Przedsiębiorstwo Państwowe „Porty Lotnicze”.

[...]

Sąd ustalił, co następuje.

Przedsiębiorstwo Państwowe „Porty Lotnicze” zarządzało w okresie do 1993 roku dwunastoma cywilnymi portami lotniczymi na terenie Polski. Po przekształceniach własnościowych w latach 1993-1998 w zarządzie powoda pozostały trzy porty lotnicze - w Warszawie (Okęcie im. Fryderyka Chopina), w Rzeszowie (Jesionka) i w Zielonej Górze (Babimost). Za świadczenie usług na tych lotniskach pobierane są opłaty lotniskowe (za lądowanie, pasażera, postój statku i usługi specjalne) oraz opłaty nawigacyjne (opłata trasowa i terminalowa). W okresie do 1.09.2005 roku obie opłaty były ustalane i pobierane przez powoda według cenników ustalonych w 1992 roku z niewielkimi późniejszymi zmianami. Powyższe taryfy były zatwierdzane przez naczelnego dyrektora PP „Porty Lotnicze”. Stawki przyjęte w przedmiotowych taryfach różniły loty międzynarodowe (przecinające granicę polskiej przestrzeni powietrznej) i krajowe (pozostałe loty). Poszczególne opłaty w lotach międzynarodowych i krajowych zostały zróżnicowane i stawki za loty krajowe były mniej więcej o połowę mniejsze niż w lotach międzynarodowych.

W dniu 3.07.2002 roku została uchwalona ustawa Prawo lotnicze. Zgodnie z treścią tej ustawy zarządzający lotniskami, w tym także PP „Porty Lotnicze” co do trzech wskazanych wyżej lotnisk, zostali zobowiązani do przedstawiania do zatwierdzenia taryf za opłaty lotniskowe Prezesowi Urzędu Lotnictwa Cywilnego. Ustalanie opłat nawigacyjnych przekazano Agencji Ruchu Lotniczego, która taryfy przedstawiała do zatwierdzenia Prezesowi ULC. Przygotowane taryfy opłat lotniskowych dla portów zarządzanych przez powoda oraz opłaty nawigacyjne, zatwierdzone przez Prezesa ULC weszły w życie z dniem 1.09.2005 roku.

W okresie do 1.05.2004 roku Polska zgodnie z art. 1 Konwencji o międzynarodowym lotnictwie cywilnym, posiadała całkowitą i wyłączną suwerenność w przestrzeni powietrznej nad swoim terytorium. W tym czasie prawo kabotażu w Polsce nie zostało przyznane żadnemu podmiotowi. Wraz z wejściem do Unii Europejskiej praw kabotażu na mocy Rozporządzenia Rady nr 2408/92 z 23.07.1992 roku w sprawie dostępu przewoźników lotniczych Wspólnoty do wewnątrzspółnotowych tras lotniczych, prawo kabotażu wszystkim przewoźnikom wspólnotowym przysługuje z mocy prawa.

Sąd zważył, co następuje.

Odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności należy zaznaczyć, że SOKiK zajmował się jedynie punktem I i II decyzji Prezesa UOKiK, albowiem punkt II tej decyzji, dotyczący umorzenia postępowania antymonopolowego w sprawie naruszenia przez powoda art. 82 lit. c Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską nie został zaskarżony.

Odnosząc się zaś do poszczególnych zarzutów sformułowanych w odwołaniu przez powoda należy stwierdzić, że co do punktu pierwszego zarzutu odwołania dotyczącego naruszenia przepisów postępowania administracyjnego należy wskazać, że ewentualne naruszenie przepisów postępowania administracyjnego nie jest przedmiotem postępowania sądowego i nie stanowi samoistnej podstawy uchylenia decyzji w tym postępowaniu. Wniesienie do Sądu odwołania od decyzji administracyjnej wszczyna dopiero cywilne, pierwszoinstancyjne postępowanie sądowe, w którym Sąd dokonuje własnych ustaleń, rozważając całokształt materiału dowodowego (takie stanowisko wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29.05.1991 roku, sygn. akt III CRN 120/91, postanowieniu z dnia 11.08.1999 roku sygn. akt I CKN 351/99, wyroku z dnia 19.01.2001 roku sygn. akt I CKN 1036/98). Podobnie Sąd Apelacyjny w Warszawie w uzasadnieniu wyroku z dnia 20.12.2006 roku stwierdził, że podnoszenie zarzutów naruszenia postępowania administracyjnego nie może być podnoszone przed SOKiK, który jako sąd powszechny rozpatruje sprawę od nowa, co skutkuje brakiem możliwości uchylenia decyzji zaskarżonej do tego sądu z uwagi na naruszenie przepisów postępowania administracyjnego (sygn. akt VI ACa 620/06).

Kolejne trzy zarzuty podnoszone przez powoda także nie zasługują na uwzględnienie. Ustawa z 15 grudnia 2000 roku o ochronie konkurencji i konsumentów, która znajduje zastosowanie w przedmiotowej sprawie z mocy art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 roku o ochronie konkurencji i konsumentów, określa warunki rozwoju i ochrony konkurencji oraz zasady podejmowanej w interesie publicznym ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów (art. 1 ust. 1). Zgodnie z art. 8 ust. 1 i 2 pkt 3 i 5 ww. ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zakazane jest nadużywanie pozycji dominującej na rynku właściwym przez jednego lub kilku przedsiębiorców. Nadużywanie pozycji dominującej w szczególności polega na stosowaniu w podobnych umowach z osobami trzecimi uciążliwych lub niejednorodnych warunków umów, stwarzających tym osobom zróżnicowane warunki konkurencji oraz przeciwdziałaniu ukształtowaniu się warunków niezbędnych do powstania bądź rozwoju konkurencji. Zatem, aby można było uznać działania powódki za praktykę ograniczającą konkurencję, o której mowa w art. 8 ust. 1 i 2 pkt 3 i 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów musiały zostać łącznie spełnione następujące warunki: naruszenie interesu publicznego, posiadanie przez powódkę pozycji dominującej na rynku właściwym, nadużywanie przez powódkę pozycji dominującej.

Naruszenie interesu publicznego ma miejsce wówczas, gdy skutkami działań sprzecznych z przepisami prawa antymonopolowego dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku, względnie gdy działania te wywołują na rynku inne niekorzystne zjawiska. Zgodnie z wyrokiem SN z 29 maja 2001 r. I CKN 1217/98 „Z publicznoprawnego charakteru ustawy wynika, że znajduje ona zastosowanie, gdy naruszony zostaje interes publiczny, polegający na zapewnieniu właściwych warunków funkcjonowania rynku gospodarczego. Rynek taki może funkcjonować prawidłowo, gdy zapewniona jest możliwość powstania i rozwoju konkurencji. Za zagrożenie lub naruszenie konkurencji uznać należy jedynie takie działania, które dotyczą sfery interesów szerszego kręgu uczestników rynku, a więc dotyczą konkurencji, jako zjawiska charakteryzującego funkcjonowanie gospodarki.”

Działania PP „Porty Lotnicze” na rynku pobierania opłat lotniskowych i nawigacyjnych na zarządzanych przez powoda portach lotniczych mogły godzić w konkurencję, jako zjawisko instytucjonalne. Opłaty te były narzucane przewoźnikom bez możliwości ich negocjacji, co w ocenie sądu ograniczało i zniekształcało rozwój konkurencji, co mogło wpływać nie tylko na przewoźników, ale także na konsumentów korzystających z usług lotniczych. Nadto niejednorodne warunki cenowe oferowane przez powoda mogły stwarzać innym przedsiębiorcom zróżnicowane warunki konkurencji, wpływając na prawidłowe funkcjonowanie gospodarki wolnorynkowej. Z uwagi na powyższe zarzut powoda, że Prezes UOKiK nie miał interesu publicznego we wszczęciu postępowania jest bezzasadny.

Kolejnym warunkiem uznania, że działania powódki mogły być uznane za naruszające konkurencję jest posiadanie przez powódkę pozycji dominującej na rynku właściwym.

Punktem wyjścia w tej kwestii jest określenie rynku właściwego. Zgodnie z art. 4 pkt 8 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przez rynek właściwy rozumie się rynek towarów, które ze względu na ich przeznaczenie, cenę oraz właściwości, w tym jakość, są uznawane przez ich nabywców za substytuty oraz są oferowane na obszarze, na którym, ze względu na ich rodzaj i właściwości, istnienie barier dostępu do rynku, preferencje konsumentów, znaczące różnice cen i koszty transportu, panują zbliżone warunki konkurencji. W ocenie sądu Prezes UOKiK właściwie ustalił rynek właściwy w przedmiotowej sprawie. Należy przy tym mieć na uwadze fakt, że punkt I zaskarżonej decyzji odnosi się do sytuacji sprzed 1.09.2005 roku i rynek właściwy musi być ustalony na ten właśnie okres czasu. Nie można zatem, jak chce powód, rozpoznawać tej kwestii w oderwaniu opłat lotniskowych i opłat nawigacyjnych, o których rozdzieleniu można mówić w obecnym stanie faktycznym i prawnym rynku usług lotniczych. W okresie objętym zaskarżoną decyzją obie kategorie usług pozostawały ze sobą w ścisłym związku podmiotowym i funkcjonalnym, z uwagi na to, że były świadczone przez ten sam podmiot - powoda - na takich samych zasadach, a zasady ich odpłatności były określone w tym samym dokumencie. W związku z powyższym relewantny rynek produktowy wyznaczają obie usługi - opłaty lotniskowe i nawigacyjne. Każdy z produktów oferowanych przez każdy z portów lotniczych zarządzanych przez powoda oferował usługi lotniskowe i nawigacyjne odrębnie i nie mógł go w tym zastąpić żaden inny podmiot. Infrastruktura ta na rynku właściwym w aspekcie geograficznym nie miała zamiennika. Tym samym należy wskazać, że Prezes UOKiK prawidłowo wskazał i określił rynek płatnych usług związanych z udostępnianiem infrastruktury lotniska.

Ustalając właściwy rynek geograficzny pozwany wskazał każdy z trzech portów lotniczych zarządzanych przez powoda, jako odrębny rynek właściwy. Sąd w pełni podziela pogląd przedstawiony w tym zakresie przez Prezesa UOKiK. Sąd w pełni podziela ugruntowane stanowisko przedstawiane w tym zakresie przez Komisję Europejską i Europejski Trybunał Sprawiedliwości, które wskazują że produkty takie jak organizacja usług portowych dla osób trzecich w pojedynczym porcie mogą stanowić odrębny rynek właściwy, o czym przesądza fakt, że jeżeli przewoźnik chce oferować usługi transportowe na określonej trasie, dostęp do infrastruktury portowej usytuowanej na krańcach trasy ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia danej usługi (wyrok ETS z dnia 10.12.1991 roku w sprawie nr C-179/90 oraz z dnia 17.05.1994 roku w sprawie nr C-18/93). Rozważania o konkurencyjności portu w Berlinie dla portu w Warszawie w oparciu o wywiad udzielony przez ministra rządu Niemiec, nie stanowi żadnego dowodu dla przyjęcia innego ustalenia właściwego rynku geograficznego niż ustalony przez Prezesa UOKiK. Patrząc zaś na położenie geograficzne Rzeszowa, Krakowa i Katowic sąd nie może znaleźć substytutywności między znajdującymi się tam portami lotniczymi. Powód nie wskazał żadnych dowodów na fakt, że tak przewoźnicy, jak pasażerowie planując podróż dokonywali wyboru między tymi portami. Racjonalnie planowana przez konsumenta, mieszkańca Warszawy czy Szczecina, podróż lotnicza do Rzeszowa nie będzie wiodła do Karkowa (nie mówiąc o Katowicach), a następnie innym środkiem transportu do celu podróży. Sąd jednoznacznie podziela stanowisko pozwanej co do określenia geograficznego rynku właściwego.

Zatem rynkiem właściwym w sprawie jest płatna usługa związana z udostępnianiem infrastruktury lotniska na rynkach pokrywających się z odrębnymi obszarami trzech portów lotniczych zarządzanych przez powoda. Na tak zdefiniowanym rynku właściwym PP „Porty Lotnicze” posiadają pozycję dominującą.

W ocenie sądu powód nadużywał posiadanej pozycji dominującej na rynku właściwym poprzez wprowadzenie gorszych warunków prowadzenia działalności gospodarczej na rynkach przewozów międzynarodowych na terytorium Polski dla przewoźników zagranicznych w porównaniu z przewoźnikiem krajowym, wskutek narzucania przewoźnikom zagranicznym wyższych cen za jednakowe usługi. W tym okresie jedynie przewoźnik krajowy był dopuszczony do obsługi połączeń krajowych i tylko on mógł korzystać z obniżonych stawek za obsługę lotów krajowych. Należy przy tym zauważyć, że różnicowanie cen przez przedsiębiorcę dominującego może odbywać się tylko i wyłącznie w sytuacji, kiedy uzasadniają to obiektywne powody. W przedmiotowej sprawie sąd takich powodów się nie dopatrył. Nie stanowi takiego powodu wspieranie mało rozwiniętego krajowego ruchu lotniczego, poprzez jego subsydiowanie. Fakt ten co więcej wskazuje na antykonkurencyjne zamiary powoda. Należy przy tym stwierdzić, że ujednoczenie stawek, które nastąpiło po 1.09.2005 roku nie spowodowało załamania krajowego rynku lotniczego. Powyższe potwierdza wystąpienie przesłanki niejednolitości warunków umów stosowanych przez powoda z kontrahentami.

Sąd podziela stanowisko zawarte w uzasadnieniu decyzji Prezesa UOKiK co do faktu, że umowy zawierane przez powoda z przewoźnikami lotniczymi w zakresie każdego z oferowanych rodzajów usług lotniskowych i nawigacyjnych były podobne w rozumieniu prawa antymonopolowego. Stwierdzić należy, że przewoźnicy chcąc korzystać z portów lotniczych będących w zarządzie powoda musieli dokonać opłat lotniskowych i nawigacyjnych na zasadach określonych w taryfach ustanowionych przez PP „Porty Lotnicze”. Tak więc porównując umowy zawarte przez poszczególnych przewoźników z powodem jednoznacznie należy stwierdzić, że są one podobne, gdyż mamy do czynienia z tym samym typem umowy. Decyduje także o tym „podobieństwo ekonomiczne” umów, które co do wysokości opłat nie były negocjowane i zawierały takie same stawki.

Zdaniem sądu działania PP „Porty Lotnicze” wywołały skutek w postaci pogorszenia warunków konkurencji dla przewoźników wykonujących wyłącznie loty międzynarodowe, w porównaniu do przewoźnika wykonującego także loty krajowe. Sformułowanie praktyki określonej w art. 8 ust. 2 pkt 5 ustawy ma charakter ogólny. Przepis ten można uznawać jako klauzulę generalną zakazującą stosowania przez dominanta praktyk antykonkurencyjnych - zatem tych godzących w stan aktualnej lub potencjalnej konkurencji. Sąd nie bada zatem motywów, którymi kierował się dominant, a w zasadzie dla stwierdzenia tego typu praktyki powinno wystarczyć samo stwierdzenie powoda, że wysokość opłat za loty krajowe nie miała oparcia w kosztach ponoszonych za świadczenie usług. Odnosi się to także do konkurencji potencjalnej. Po wejściu do Unii Europejskiej taka potencjalna konkurencja mogłaby się rozwinąć, ale stosowanie opłat lotniskowych i nawigacyjnych przez powoda godziła w zasady wolnego rynku.

Sąd w pełni podziela stanowisko zaprezentowane przez Prezesa UOKiK, że z dniem 1.09.2005 roku powód zaniechał stosowania praktyk ograniczających konkurencję. Z tym dniem weszły w życie taryfy przyjęte przez odpowiedni organ - Prezesa ULC i od tego dnia nie można mówić o stosowaniu praktyk zakazanych przez PP „Porty Lotnicze”. Daty zaprzestania praktyk nie można przyjąć na wcześniejszą datę, albowiem do dnia 31.08.2005 roku wciąż obowiązywały taryfy przyjęte przez powoda.

Co do nałożonej kary pieniężnej w ocenie Sądu została ona wymierzona w sposób prawidłowy. Zgodnie z art. 101 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu może nałożyć na przedsiębiorcę, w drodze decyzji, karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, jeżeli przedsiębiorca ten choćby nieumyślnie dopuścił się naruszenia zakazu określonego w art. 8. Jak wynika ze sprawozdania finansowego PP „Porty Lotnicze” przychód powoda w roku poprzedzającym wyniósł [...] złotych i górna granica kary przewidziana w art. 101 ustawy nie została przekroczona. W ocenie Sądu nałożona kara jest adekwatna do zaistniałego naruszenia art. 8 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Jej wysokość nie została wymierzona w wysokości wygórowanej. Kara pieniężna musi spełniać swoje funkcje represyjne, prewencyjne i dyscyplinujące, a wymierzając ją Prezes UOKiK wziął pod uwagę tak okoliczności obciążające, jak i łagodzące, czemu dał wyraz w uzasadnieniu decyzji. Wymierzenie kary w niższej wysokości nie spełniłoby tych funkcji. Nie sposób nie zgodzić się z argumentacją Prezesa UOKiK wskazującą na umyślność zachowania powoda. Powód jest przedsiębiorcą państwowym, podmiotem profesjonalnym, musiał więc spotkać się z rozstrzygnięciami ETS, wskazującymi, że praktyki stosowane przez niego są antykonkurencyjne. Nadto powód musiał znać zapisy ustawy prawo lotnicze, uchwalonej w dniu 3.07.2002 roku, a mimo to nie zmieniał opłat lotniskowych i nawigacyjnych, mimo upływu wskazanych w tej ustawie terminów na dostosowanie działalności do przepisów prawa.

Z tych wszystkich względów Sąd doszedł do przekonania, że nie ma podstaw do uwzględnienia odwołania powoda i na podstawie art. 479^{31a} § 1 kpc oddalił odwołanie. O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 98 kpc uwzględniając zawity charakter sprawy i wkład pracy pełnomocnika w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia.

Mając powyższe na względzie orzeczono jak w sentencji.